

[*Hatvan éve született Nagy Gáspár*]

Nagy Gáspár levele Görömbei Andrásnak¹

1987. aug. 3. éjszaka

Kedves András!

Ma, hétfőn kaptam meg leveled.* Hát roppant sajnálom, hogy nem találkoztunk 29-én, a gyerekek otthon voltak ugyan, de akkor épp a boltban lehettek, mi meg öt óra körül mentünk haza Mártával. Az az igazság, hogy senki emberfia nem jelezte, hogy jártak „idegenek” a környékünkön; igaz sokan nyaralnak az utcából, és elég kihalt mostanában a tájék.² Szóval úgy könyvelem el ezt a napot, hogy a balszerencsés nap, gondolom, Ti is bosszankodtatok, hogy nem találtatok bennünket, ha már betértetek a „Budakeszi útvesztőbe!” Pedig de jó lett volna találkozni, hisz már oly rég láttalak benneteket, meg aztán frissiben kidühöngtem volna magamat, ugyanis azért írom, hogy balszerencsés, bosszúságot okozó nap volt a 29-e. Épp aznap tudtam meg, teljesen véletlenül, egy újabb disznóságot könyvemről, ugyanis bementem egy kis járandóságért a Magvetőbe, s benéztem a Műszaki osztályra is, hátha már van könyv vagy legalább mutatóba, mert a nyomda július második felére ígérte... s akkor a műszaki szerkesztő mondja, hogy van ám egy bibi, de nagyon félve... szóval nem akarom hosszan ecsetelni a dolgot.³ Az imprimálásnál valamelyik legfőbb vezető úgy gondolta, hogy a két éve elfogadott, kinyomtatott borítóval nem mehet a könyv, s ezért újat terveztetek, de erről sem engemet, sem az elfogadott könyvborító grafikusát (Orosz Istvánt), sem a könyv szerkesztőjét nem tájékoztatták... hanem gyorsan, valamelyik házi grafikussal csináltattak új borítót, nem számított, hogy már kész volt... a műszaki szerkesztő tiltakozott, de mit tehetett...?⁴ Az eljárás bőszített fel szörnyen, persze sem Jovánovicsot, sem Hegedős Marát nem találtam bent, meg mit is tehettem volna, mert az új borítót is kinyomta már a nyomda, és most abba kerül a könyv.⁵ Orosz István barátom általam különösen kedvelt Radírgerinc c. grafikája volt adaptálva az eredeti terv szerint; két korrektúrában szerepelt a neve és a grafika címe a kolofonban, gondolni se lehetett arra, hogy ezzel is baj lesz... most úgy látták, hogy nagyon passzol a versekhez, hát ne legyen, ha a szerző így szerette volna... ezt két évig nem kifogásolták. A fortélyos félelem... a tettes még ismeretlen, valószínű, hogy a könyvborító is felsőbb elbírálók asztalára került a 24. órában, és ők sugalmazták így. Talán még jó, hogy azért megtudtam ily véletlen módon, mert, ha a tiszteletpéldányt látom vagy a kirakatban, akkor tán le is ülök a csodálkozástól. Tudom, tudom... nem a borító teszi a könyvet, de ez a kiszolgáltatottság, ez a gyalázatos elintézési mód...⁶ Így aztán könyv nincs, pe-

* Éjszaka van, amikor kopogok ezzel a rossz géppel, elnézést a sok elütésért! – hibáért, de alig látok...

[*Hatvan éve született Nagy Gáspár*]

dig de szerettem volna még amerikai utad előtt legalább egyet küldeni Neked, s nem is a kinti egy-két ember az érdekes most, akiknek esetleg általad gyorsabban juttattam volna. Mindenesetre köszönöm, hogy elvitted volna... Csodák már nem történnek itt.⁷

Hát Andrásom nagy útra indulsz, nagyon vigyázz magadra; egyre csak Sütő gyönyörű elmékedése jut eszembe, gondolom, Néked is többször, amikor lélekedben is készülsz. Nagy élményekben lesz részed, és roppant fáradtságos napok várnak Rád, de ezek együtt járnak.⁸ Majd a nagy élménybeszámolóra eléd járulunk, ebből én sem szeretnék kimaradni, már most jó előre jelentkezem. Csoóri is a jövő héten indul, tán éppen 12-én, nem tudom biztosan, ő az ITT-OTT találkozóra meghívott, s ő úgy tudom két hónapig marad. Biztosan találkozni fogtok, hisz a jóemberek ott is kevesen vannak!

Köszönöm, ha az alapítványról (ha módod lesz rá) szólsz. Sándor ezzel külön is meg vagyok bízva, s úgy látom egyre többen tudnak Amerikában is „rólunk”.⁹

Nemrégiben itthon járt Borbándi Münchenből, beszélhettem vele, nagy élmény volt.¹⁰ Tán először kellett volna írnom, de a végére hagytam, mert annyira nem akarózik tudomásul vennem a tényt: Édesanyám két hete agyembóliával kórházba került, és nagyon úgy néz ki, hogy ebből már nem épül fel. Az ő 78. évében ez igen súlyos, és roppant rossz a szíve, hisz attól van az egész baj; szegény apám is ebben halt meg, most három éve. Úgyhogy állandóan Szombathelyre járok, járunk. Készültünk, hogy megyünk Gyulára, a Sütő-bemutatóra, de így nem mehettünk, mert az ország két vége között nem tudunk cikázni.¹¹ De tény a villám nagyon bevágott s ráadásul Édesanyám három lánytestvére is nagyon rozoga lett a nyáron, egyik betegbb, mint a másik. Most szombaton, ha addig nem történik valami szörnyűség, akkor Pannonhalmára megyünk a 20. érettségi találkozónkra, kicsit borzongató lesz belegondolni az elmúlt két évtizedbe: Uram Isten, mi minden történt velünk, velem?!¹²

Jó lenne, ha én is integethetnék Ferihegyen, de teljes bizonytalanságban élek, vedd úgy, hogy lélekedben ott vagyok, s minden jót kívánok, mint legszűkebb családdod, sok sikert és szerencsés visszatérést.

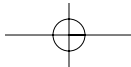
Isten Veled, András!

Ölellek: Nagy Gazsi és ölelnek a most alvó családtagok is!

P.s. bár kötetet addig már nem hiszem, hogy tudok kezdedbe adni, de ha közelebe kerültél és kerülnél A júliusi Kortársnak és az augusztusi Vigliának, akkor az ott közölt verseimet ajánlom figyelmedbe, amolyan lélekerősítő útravalóul is.¹³

J E G Y Z E T E K

- 1 Nagy Gáspár 1974. október 8-án szólított meg először levélben. Négy írásom ösztönözte arra, hogy „ismeretlenül” levelet írjon nekem. Ekkor kezdődött barátságunk, mely életem nagy ajándéka volt. Nagyon sok levelét őrzöm. Ezek közül adok közre most „mutatványként” egyet.
- 2 Balatoni nyaralásunk után hazafelé (Debrecenbe) jöve gondoltuk, hogy meglepjük őket otthonukban Budakeszin néhány percre.

[*Hatvan éve született Nagy Gáspár*]

- 3 A *Kibiztosított beszéd* című kötetéről (Magvető Könyvkiadó. Bp. 1987) van szó. Azért említ vele kapcsolatban „egy újabb disznóságot”, mert a korábbi az volt, hogy a kötetből kihagyták az *Öröknyár; elmúltam 9 éves* (Új Forrás, 1984. 5. sz.) és *A Fiú naplójából* (Tiszatáj, 1986. 7. sz.) című verseit.
- 4 Orosz István grafikusművész, Nagy Gáspár közeli barátja, több könyvének a borítóját ő készítette.
- 5 Jovánovics Miklós a Magvető Könyvkiadó igazgatója, Hegedős Mária pedig felelős szerkesztője volt ekkor.
- 6 Nagy Gáspár azonban nekem kettős borítóval küldte el a könyvét. A hivatalos új borító alatt ott volt fénymásolatban az eredeti, Orosz István *Radírgerinc* című műve. Mindkét borítót közöljük. Az eredeti borítóra Nagy Gáspár a kötet dedikációjában is felhívta a figyelmet. Mellékeljük.
- 7 Amerikába, a Magyar Baráti Közösség ITT–OTT találkozójára és az azt követő közel két hónapos előadói körútra 1987. augusztus 12-én utaztam ki. Nagy Gáspár kötete csak később jelent meg. Dedikációját mellékelem. A Magyar Baráti Közösség 1967-ben alakult ITT–OTT néven az egykori amerikai magyar diákszövetség tagjaiból. Hivatalos bejegyzése Magyar Baráti Közösségként 1974-ben történt. Célja a magyar hagyományok és a magyar művelődés ápolása. Évenként egyszer tanulmányi konferenciát is rendez. Ennek színhelye 1976 óta az Ohio állambeli Lake Hope. Nagy Gáspár 1988-ban volt a vendégük. Külön füzetben is kiadott előadásának a címe: *Egy sajátos közép-európai kísérlet; avagy „alapítvány a nemzet javára” – vázlatos áttekintés a Bethlen Gábor Alapítványról.*
- 8 Amerikai utamról *Tűnődés – nagy út után* című esszémben számoltam be (Alföld, 1988. 1. és G. A.: *A szavak értelme.* Püski, Budapest, 1996. 353–365.)
- 9 A Bethlen Gábor Alapítványról van szó, melynek Nagy Gáspár két évtizeden keresztül titkára volt...
- 10 Borbándi Gyula (1919) irodalomtörténész., szerkesztő, a nyugati magyar irodalom egyik meghatározó személyisége.
- 11 Sütő András *Az álomkommandó* című drámáját 1987. július 19-én a Gyulai Várszínházban Sík Ferenc rendezésében mutatták be. A bemutaton a szerző nem lehetett jelen.
- 12 Nagy Gáspár 1967-ben érettségizett Pannonhalmán. Az alma materhez egész életében hű maradt. Oda később is gyakran visszalátogatott. Verseiben és prózai írásaiban gyakran idézte fel gimnáziumi élményeit.
- 13 Az 1987. júliusi Kortárs a *Mesterek!* és a *Tékozlók imája* című négy részből álló versének első részét közölte, jelezte az is, hogy ez részlet. A Vigiliában pedig 1987. augusztusi számában a *Tékozlók imája (III.)* és a *Tékozlók imája (IV.)* című versei jelentek meg.

Görömbei András

